

AGROMAGAZÍN®

mesačník o ekonomice a financích v agrosektore | ročník XI., číslo: 3/2009

Režijné náklady v chove oviec
- položka, v ktorej môžeme
šetriť s. 10

Mlieko: Stagnácia, jarné mierne
oživenie a nárast ceny v druhom
polroku s. 11

Téma: Výrobcovia agrochémie
budú prihliadať na situáciu
v sektore s. 19 – 21

AGRIA L. Ondrej, a.s., má výrobu postavenú na využití miestnych podmienok

Ján Paciga: Verím, že AGRIA zostane významným chovateľom dojníc v SR

Podnik hospodáriaci na severe Slovenska stavil na efektívnosť. Manažment chce robiť len to, v čom sa cíti byť naozaj dobrý. I keď práve týmto odvetviam súčasné nákupné ceny neprajú. Prioritou je byť konkurencieschopný v chove HD a výrobe krmovín.

Podnik zo severu

V našom hľadaní nominantov pre Agromanažéra roka sme sa rozhodli tentoraz presunúť z juhu Slovenska na sever krajiny. V rámci tohto regiónu určite nemôžeme opomenúť podnik AGRIA Liptovský Ondrej, a.s., ktorý už takmer dve desaťročia úspešne vedie Ing. Ján Paciga, PhD. Vo vtedajšom jednotnom roľníckom družstve začínal v roku 1973 ako zootechnik, neskôr ako zootechnik výživár. Postupne sa prepracoval na post hlavného zootechnika, podpredsedu, aby sa v roku 1990 stal prvým mužom manažmentu podniku. Neskôr začal pôsobiť aj v odborných chovateľských zväzoch. Dnes je okrem iného predsedom Zväzu chovateľov pinzgauského dobytká a viceprezidentom svetovej asociácie jeho chovateľov. I keď v prvom rade považuje za najdôležitejší zdroj skúseností prax, jeho výsadou je dôraz na vzdelanie a inovácie. Bez neustáleho sledovania inovácií a sústavnej práce na sebe nie je podľa neho možné ďalej napredovať. Svoju profiláciu na pinzgauský dobytok potvrdil i získaním vedeckej hodnosti „PhD.“ v danej oblasti. Pre prax, ako hovorí, to však nepovažuje za zlomový medzník. Oveľa dôležitejšie je obklopiť sa správnymi ľuďmi a ťahať za jeden povraz. V roku 2004 prišla finálna transformácia vtedajšieho už podielníckeho družstva na akciovú spoločnosť. Ján Paciga sa stal predsedom predstavenstva. „Vlastníctvo majetku v rámci akciovej spoločnosti je nepochybne transparentnejšie a navyše, keď manažment cíti, že robí na vlastnom a chce si to zachovať, motivuje ho to k vyššej efektívnosti“ zhŕňa nesporné výhody akciovky J. Paciga.

Správne rozhodnutia

Dôležitou črtou manažmentu podniku je mať správne zvolenú stratégiu výroby s ohľadom na konkrétne klimatické podmienky. Dodržiavanie tejto koncepcie viedlo občas i k radikálnejším, avšak nutným rozhodnutiam. K tým patrilo

napríklad zrušenie dlhoročného pestovania zemiakov či chovu ošípaných. Práve chov ošípaných znamenal prepúšťanie väčšieho počtu pracovníkov. Napriek vtedajšiemu veľmi dobremu odstavu 20 prasiatok na prasniciu J. Paciga už pred 5 rokmi zhodnotil, že sa chov zruší. Vedel, že ak chce udržať s Dánmi krok, do modernizácie chovu v nadmorskej výške cez 600 m (vyššie nároky na energie, zateplenie) by bolo potrebné investovať veľké peniaze. Hlavný manažér sa rozhodol viesť podnik smerom k intenzívnemu chovu HD a výrobe krmovín. Zvolené priority vyžadovali investície, ktoré sú na pláne prakticky každý rok. Napríklad len v minulom roku podnik investoval do modernizácie jedného z piatich výdojných hospodárstiev 0,929 mil. € (28 mil. Sk). Dnes je

ich chov s 1200 dojnícami zrejme najväčším na Slovensku. Pre spoločnosť AGRIA, a.s., sú príjmy za predaj mlieka najväčším zdrojom tržieb celého podniku. Ako „severský“ podnik nemajú možnosť maximalizovať zisky v rámci rastlinnej výroby, preto sa RV špecializuje skôr na zabezpečenie krmovínovej základne pre hospodárske zvieratá. Z trhových plodín má svoje miesto v ekonomike podniku repka olejka, ktorú AGRIA pestuje už na 600 ha ornej pôdy (celková výmera OP je 1600 ha, poľnohospodárskej pôdy 4700 ha).

V roku 2008 uspela len repka

Rok 2008 skončil pre mnohé podniky nepriaznivo. Ani AGRIA sa nemala v ekonomickej rentabilite o čo oprieť. „Najrentabilnejšou ko-

Nominácie na Agromanažéra roka:

Ján Paciga, AGRIA Liptovský Ondrej, a.s.

V tejto rubrike budeme pravidelne predstavovať manažérov podnikov prvovýroby a firmy, ktoré riadia. Všetci, ktorých úspešnú prácu vám priblížime, sú našim vydavateľstvom nominovaní do súťaže o Agromanažéra roka. Pri výbere sa opierame aj o výsledky súťaže NAJ slovenský chov, NAJ naše pole, ktorú budeme v tomto roku organizovať po piaty krát. Pred začiatkom hlasovania všetkých nominovaných znova krátko predstavíme, aby ste mali pri výbere ľahšiu úlohu. O Agromanažérovi roka rozhodnete svojimi hlasmi vy, čitatelia AGROMAGAZÍNU. Aby bolo vaše rozhodovanie ľahšie, odporúčame vám si AGROMAGAZÍN odkladať.

Repka je nosnou plodinou podniku. Na severe sa jej darí, má tu menej škodcov.

Pravdepodobne najväčšia génová rezerva pinzgauzskeho dobytku na svete.

Dojnica ocenená Slovenským CHOV-om ako NAJKrajšie zviera výstavy AX 2008.

moditou pre minulý rok bola repka, kde sme dosiahli taktiež len 4 % rentabilitu výroby“ zhŕňa Ján Paciga. Že to podnik myslí s pestovaním repky vážne, svedčí i fakt, že s niekoľkými ďalšími podnikmi vytvorili odbytové združenie Oil agro, v ktorom sa snažia so spracovateľmi repky dojednať priaznivejšie nákupné ceny repky. Podľa predsedu sa to darí len čiastočne, no výrazne sa zlepšila platobná disciplína odberateľov. Podnik minulý rok „ekonomicky“ neuspel so

sladovníckom jačmeňom, ktorému sa darilo v roku 2007. Bol len kŕmnej kvality. Podobne tak ostatné obilniny. Zadarilo sa výrobe objemových krmív, ktoré už tradične spĺňajú parametre najvyššej kvality. Živočišna výroba ako celok, to znamená chov dojníc, pastevný chov volkov ako i oviec ostala za minulý rok v červených číslach. Podnik v minulom roku síce hospodáril len s miernym ziskom, no celkovo sa mu podarilo preinvestovať takmer 1,3 milióna €.

Kooperácia s juhom

Cestou znižovania rizík podnikania v agro-sektore je i pre Agriu Liptovský Ondrej diverzifikácia výroby. Tá je však podľa jej predsedu predstavenstva v podmienkach severného Slovenska pomerne zložito dosiahnuteľná. I preto sa manažment snaží čo najviac kooperovať s juhom krajiny. V prvom rade pri zabezpečení služieb (disponuje i skladovacími kapacitami) sa snaží svoj špičkovy vybavený strojový park čo najviac využiť. Služby na juhu Slovenska sú samozrejmosťou. Funguje i spolupráca medzi manažermi. Napríklad momentálne podnik realizuje bártrový (výmenný) obchod kyvadlovou dopravou so spoločnosťou Agrocoop Imeľ, a.s. Imeľ má prebytky kukurice, AGRIA kŕmneho obilia. Tieto komodity si tak navzájom obidve spoločnosti vymieňajú za cenu 1:1. Zakomponovanie kukurice do kŕmnej dávky dojnic je pre AGRIU prínosom.

Motivovať ľudí

Obklopiť sa správnymi ľuďmi je jedna vec, vedieť ich motivovať druhá. Základnou filozofiou J. Pacigu je konať. Nečakať čo doba, systém, spoločná poľnohospodárska politika prinesie, ale aktívne sa zapájať do formovania podniku. Svojím najbližším pracovníkom dáva priestor pre uskutočnenie vlastných rozhodnutí, pokiaľ sa celý manažment zhodne, že takéto rozhodnutie posunie podnik vpred. Viacerých zamestnancov platia podľa výkonu, napríklad dojičov podľa množstva a kvality nadojeného mlieka a tržieb z predaja komodity. I keď pre finančnú krízu sa predstavenstvo rozhodlo pre tento rok zmraziť platy, priemerná mesačná mzda v podniku dosahuje 930 € (28 tis. Sk), čo je naozaj nadštandard v rámci slovenského agrosektora.

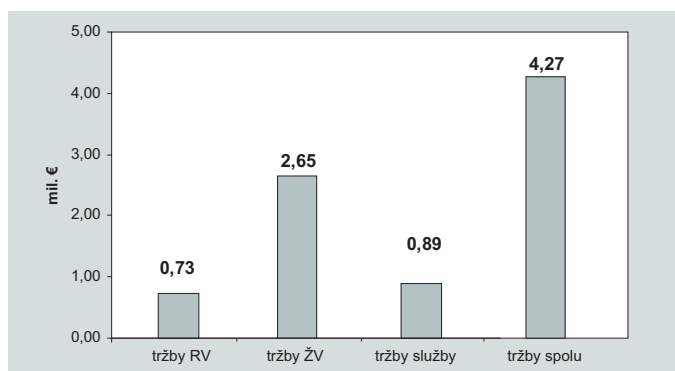
Mať premyslený odbyt a byť efektívny

Vedieť si zvoliť správnych obchodných partnerov je jedným z predpokladov zabezpečenia si odbytu. J. Paciga sa síce prikláňa k trhovému správaniu sa, no prvoradý je pre neho spoľahlivý a promptný obchodný partner a nie aktuálne najvyššia cenová ponuka. „Ak partner príde a nasľubuje hory – doľy (napr. vysokú cenu), ale napríklad ani nemá skladovacie priestory či možnosť spracovania komodity, ponuku

Hospodársky výsledok AGRIA Liptovský Ondrej, a.s., za rok 2008

Tržby	4,27 mil. €
Výnosy (celkovo)	6,78 mil. €
Zisk	0,01 mil. €
Miera rentability z výnosov	0,15 %
Produktivita práce na zamestnanca	53,41 tis. €
Čerpanie eurofondov od roku 2004	0,748 mil. €
Dotácie (priame platby, Agroenvironment)	1,863 tis. €
Daň z pozemkov a budov	61,75 tis. €
Investície do podniku v roku 2008	1,273 mil. €

Príjmy podniku za vybrané výrobné odvetvia za rok 2008

Zrekonštruovaná maštaľ pre génovú rezervu pinzgauského dobytká. Snímky: J. Huba a M. Dukes

odmietame“ hovorí predseda. V snahe zlepšiť svoju vyjednávaciu pozíciu sa AGRIA podieľala na založení celkovo 3 odbytových združení – na predaj repky olejky (uvedené vyššie), hustosiatych obilnín a najnovšie i mlieka. Vďaka nim sa im darí byť o niečo silnejší pri rokovaniach.

Nízke nákupné ceny agrokomodít nútia manažment pristupovať k čo najvyššej minimalizácii vstupov. Podnik v tomto roku zvažuje úspory pri hnojení a ošetrovaní obilnín, naopak pri repke a krmovinách neplánuje žiadne obmedzenia. „Nemôžeme si dovoliť všade takú intenzitu, ale určite pridáme tam, kde je predpoklad, že sa nám investícia vráti“ konštatuje hlavný manažér. Vo výžive hospodárskych zvierat po konzultáciách s hlavným zooteknikom sa taktiež stupňuje snaha zlacniť krmnu dávku pre dojnice. Podmienkou však je, aby úžitkovosť ostala dlhodobo nezmenená.

Mlieko

Asi momentálne najväčšou dilemou podniku spod Západných Tatier sú súčasné nákupné ceny mlieka. J. Paciga však verí, že ceny sa v najbližších mesiacoch stabilizujú. Minulý rok pre AGRIU, a.s., neskončil až tak zle. Priemerné náklady na liter vyrobeného mlieka v roku 2008 vo výške 0,35 € (10,53 Sk/kg) takmer úplne pokryla priemerná nákupná cena (0,341 €/kg, t.j. 10,28 Sk/kg). I v tomto prípade predseda vyzdvihol rozhodnutie zmeniť odberateľa komodity. Napriek tomu, že súčasná mliekareň, kde AGRIA dodáva, je 10 – násobne vzdialená od predchádzajúcej. „V komodite mlieko bude potrebné viac sa zamerať na domácu podporu spotreby ako i väčšiu prezentáciu domácich výrobcov“ je presvedčený J. Paciga. Okrem toho bude potrebné podporiť viac export z EÚ do tretích krajín. Problémom zrejme naďalej zostanú rozdielne výšky národných podpôr medzi

poľnohospodármi v EÚ. Predaj z dvora považuje z pohľadu veľkých podnikov skôr za okrajovú záležitosť.

Efektívnosť a experimentovanie

Momentálne sa viac sústreďia na efektívnosť výroby. V tejto súvislosti vyzdvihol i šľachtiteľský chov pinzgauských dojníc. Ide o slovenský unikát, ktorý je s veľkou pravdepodobnosťou najväčšou génovou rezervou v celej Európe. Pinzgauské dojnice sa na rozdiel od tých holštajnských hodia do miestneho terénu, majú dlhšie produkčné obdobie a ich mlieko obsahuje vysoké percento bielkovín. To si uvedomuje i mliekareň a preto ponúka zaujímavejšiu cenu. Okrem toho plánuje manažment experimentovať i v ďalších sférach chovu. Chov dvoch stád volkov chce doplniť i o býčky, ktoré majú podstatne lepšiu intenzitu rastu. Podľa prvých pokusov, ktoré podnik urobil, sa negatívny efekt v správaní býčkov medzi volkami nepotvrdil. Intenzívny maštaľný výkrm HD považuje manažment za nerentabilný a už dlhšie obdobie ho nerobí.

Podobná je i situácia v chove oviec. Zhruba 500 jedincov zošľachtenej valašky vytvára podľa predsedu skôr „kolorit Liptova“ ako ekonomickú silu podniku. Vďaka Agroenvironmentu za takmer 309 tis. € (9,3 mil. Sk) sa však chov dostáva do ekonomicky únosnej cenovej hladiny. Financie z PRV považuje manažment za šancu ďalšieho zefektívnenia výroby a zabezpečenia jej kompatibility s legislatívou EÚ. V tomto programovacom období sa im podaril projekt za 3,3 mil. € (99 mil. Sk). Súčasná ekonomická situácia na trhu však vyzýva na opatrnejšiu stratégiu investovania. V každom prípade, AGRIA potvrdzuje potenciál ďalšieho napredovania.

D. Karkulín a M. Dukes

Podpora na genofond môže pomôcť

Počet zvierat pinzgauského plemena klesá. Plemenná kniha eviduje 1609 čistokrvných dojníc. Príčin tohto stavu je viac. Za hlavnú sa považuje nižšia produkčná schopnosť v porovnaní s inými plemenami. Hoci sa pinzgauské plemeno vyznačuje mnohými lepšími vlastnosťami (dlhovekosť, plodnosť, zdravie), tieto nedokážu kompenzovať zaostávanie v produkcii. Pokles počtu pinzgauského dobytká sa netýka len Slovenska, ale i ostatných krajín EÚ. Nastal stav, že toto plemeno spĺňa kritériá pre podporu ohrozeného genofondu. Otázne je, či táto podpora dokáže straty spôsobené nižšou úžitkovosťou kompenzovať.

Hľadať odpoveď sme sa pokúsili v Centre výskumu živočíšnej výroby Nitra. Naše prepočty vychádzajú zo zistení, že v rovnakých produkčných podmienkach pinzgauský dobytok zaostáva za holštajnským o vyše 2000 kg mlieka za laktáciu. Naopak, lepší je v obsahu bielkovín v mlieku (plus 0,15 perc. bodu), má o 25 dní kratšie medziobdobie, o 30 % nižšie náklady na veterinárnu starostlivosť a o 5 mesiacov dlhší produkčný vek dojníc. Na základe ekonomických váh, ktoré v rámci výskumu stanovujeme, vieme určiť ekonomickú hodnotu týchto medzipliesenných rozdielov. Samozrejme, predpokladáme „normálne“ ceny mlieka, t.j. 0,33 eur za kg. Zaostávanie v produkcii predstavuje vo finančnom vyjadrení ročnú stratu približne 365 eur (11 tis. Sk na kravu). Lepšie hodnoty nepriamych úžitkových vlastností (plodnosť, dlhovekosť, zdravie) predstavujú úsporu asi 149 eur (4500 Sk). Rozdiel je 216 eur na dojnicu a rok v neprospech pinzgauského dobytká. V rámci PRV, opatrenie Agroenvironment, je možné získať podporu na ohrozený genofond vo výške 200 eur na VDJ. To v prepočte cez obrat stáda predstavuje asi 240 eur na kravu ročne. Podnikom, ktoré spĺňajú podmienky opatrenia Agroenvironment a majú čistokrvný pinzgauský dobytok preto odporúčame uchádzať sa o podporu. Táto pri danej výške plne kompenzuje nižšiu úžitkovosť.

Ján Huba, CVŽV Nitra

